

# To bilder av Anders Behring Breivik felte



**ANGREPSADVOKATEN:** Sigurd Klomsæt på vei inn i retten i Ski. Han har fått tilbake bevillingen, og kan igjen jobbe som advokat. Én sak skiller seg ut: hans egen.

en av Norges mest profilerte forsvarere:

# KLOMSÆTS SISTE KAMP

**22. JULI:** Et mørklagt avhør, en tvilsom politifelle og et stabbur i Østerdalen. Bli med en rasende forbannet Sigurd Klomsæt på jakt etter reinvaskelse.



Av Knut Gjerse Olsen og Jo Bredeveien (tekst) og Line Ørnes Søndergaard (foto)

## DOKUMENT

**T**enk om han er uskyldig. Lekkede bilder av terroristen Anders Behring Breivik kunne spores til bistandsadvokat Sigurd Klomsæt en fredag i februar 2012. Fire runder gikk han i retten. Han mistet advokatbevillingen, og han ble kastet ut av sitt eget laug. Han tapte ikke bare inntekter, men også ansikt. Saken var så åpenbar: De taushetsbelagte bildene var tross alt utstyrt med en digital felle. De måtte ha kommet fra Klomsæt. Det kunne ikke være noen tvil i verden.

Selv har han hele tida, nærmest til det kjedsommelige, hevdet sin uskyld. I dag, fire år etterpå, i skråningen nedenfor politistasjonen på Grønland i Oslo, fortsetter han tiraden om hvor råttent politiet opererte, hvor feig pressen var, hvor uskyldig han selv er.

Det holder nå, kunne man tenke. Dette blir for dumt, kunne man få lyst til å si der man står utenfor politistasjonen og hører på den endeløse rekken av æreskjellende ord og smått konspiratoriske teorier fra advokat Klomsæt. Men tenk om han har rett.

Uskyldig eller ikke: Advokat Klomsæt er i alle fall tilbake. Denne morg-

### KLOMSÆT-SAKEN

■ 3. februar 2012 dukket lekkede bilder av Anders Behring Breivik opp i mediene. En politifelle avslørte at bistandsadvokat Sigurd Klomsæt sto bak lekkasjen.

■ Klomsæt mistet advokatbevillingen og gikk til sak for å få den tilbake, men tapte.

■ Han ble også strafferettslig tiltalt, men frikjent i tingretten. I dommen fikk politiet kraftig kritikk for ensprethet og tekniske svakheter. Politiet hadde basert seg på «troens skråsikkerhet», het det i dommen. Aktoratet anket.

■ I lagmannsretten ble Klomsæt dømt. Det fastslås ikke hvordan han fysisk har gjennomført lekkasjen, men dommen sier det var mulig for kontoret hans å få materialet ut. Fellen og teledata lå til grunn for at han ble dømt.

■ Klomsæt har anket til Strasbourg. I vår kommer også en bok som retter kraftig kritikk mot politimetodene og som går langt i å hevde at Klomsæt er et uskyldig offer for et skittent spill.

nen i april, fire år etter at karrieren ble lagt i grus, har han advokatbevilling igjen. Men det er ikke bare Viggo Kristiansen, etterlatte fra Scandinavian Star-ulykken og en og annen barnepornotiltalt han slåss for. Han slåss også for seg selv og sitt gode navn.

Sigurd Klomsæt kom hit, til politistasjonen på Grønland i Oslo, denne morgenen med en plan om å brøle mot politiet, noe som nærmest er blitt hverdagsrutine for den kjente forsvarsadvokaten. Han skulle, i kjent stil, lage en scene der inne. Mer konkret var planen å ta kontakt med en bestemt politimann og kreve – *KREVE!* – å få se et avhør av den for tida mye omtalte Treholt-forfatteren og korrupsjonstiltalte Geir Selvik Malthes-Sørensen. Den nå skandali-

serte eks-journalisten er nemlig en sentral brikke i en av Klomsæts mange teorier om hva som skjedde da han ble tatt for lekkasjer. Malthes-Sørensen sitter på nøkkelen og kan bevise Klomsæts uskyld, tror Klomsæt. Hvis ryktene om dette avhøret er sanne, kan det åpne hans egen sak og vise hele verden at advokat Sigurd Klomsæt er uskyldig, at politiet har drevet et skittens spill og at pressen har sittet stille og sett på en rettsskandale.

### Elefanten i glassmagasinet

Klomsæt blir mer og mer forbannet for hvert ord han sier. «Idiot», sier han om én person. «Løgner!» «Et ondt menneske!» Slik beskriver advokat Klomsæt menneskene han mener har latt ham falle. Hvis det er riktig at Malthes-Sørensen faktisk har forklart politiet at det var han og ikke Klomsæt som ga bildene fra 22. juli til mediene, slik ryktet sier, er politiet pliktig å varsle om at en uskyldig mann er dømt, sier han. Derfor krever – *KREVER!* – han å få se avhøret.

Det blir ikke noen scene i dag, enda så forbannet han er. Planen punkterte da en av rådgiverne i teamet hans ringte og ga Klomsæt beskjed om at han må holde seg unna. De jobbet i kullisene for å få avhøret ut, sa rådgiveren. Det de trengte aller minst, var Klomsæt brølede inne på stasjonen, som en elefant i glassmagasinet, for å låne rådgiverens ord. Derfor blir han stående i skråningen og hytte med neven mot stasjonen.

– Det skjer mye nå. Det er kanskje ikke så lurt, sier Klomsæt og trekker pusten, som om han må telle til ti for ikke å ombestemme seg igjen.

– Han politimannen veit at jeg syns han er en ordentlig kuk. Unnskyld uttrykket, sier han og rister på hodet.

– Men alt – *ALT!* – politiet har sagt har vært usant. Og alt – *ALT!* – jeg har sagt har vist seg å være korrekt. Det som gjør meg mest forbanna er *AT DEM SLIPPER UNNA MED DET!!!*

Klomsæt blir noe så sjeldent som stille et par sekunder. Så drar han to gamle Nokia-telefoner opp av lomma og rekker dem til oss.

– Her er de to telefonene jeg hadde med meg den dagen. De kan dere ta med dere, sier han, som om ikke det norske rettsvesenet allerede har finstudert hans telefonlogg i timene før bildene av Breivik dukket opp i nettavisene en fredag i 2012.

### En digital felle

Høsten 2011 mente politiet å se et morn-

ster: Dagen etter at de leverte ut nytt materiale til de 171 bistandsadvokaterne i 22. juli-saken, kom det alltid store artikler i mediene. Det irriterte politiet. Ikke bare ble lekkasjene en belastning for pårørende og overlevende, de mente også å oppleve at vitner vegret seg mot å snakke fordi de fryktet å lese det de fortalte i avisa neste dag. I senere avhør om hvordan fellen ble til, har politiet fortalt at ledergruppa for 22. juli-enheten, i alt ti personer, besluttet at de ville finne ut hvor det lekket. En ung betjent, Ole Jørgen Hafredal, fikk ansvar for å lage en felle.

Hafredal begynte å snekre på en plan. Bare to betrodde kolleger fikk vite om opplegget: Et vannmerke i de mest tabloide bildene i materialet skulle avsløre hvilken advokat som lekket til pressen. CD-ene besto av om lag 5500 dokument sider hver og rundt 750 bilder. Hafredal identifiserte bildene som han antok ville være det første mediene kastet seg over. To av dem viste Breivik sittende på en stol på Utøya like etter at han hadde blitt pågrepet.

Hafredal besluttet å gjøre to ting. Først retusjerte han alle bildene som skulle ut til bistandsadvokaterne på samme vis: Han fjernet en låssylinder på en dør og en kvist i veggen bak terroristen. På den måten ville han kunne fastslå om bildene stammet fra en bistandsadvokat eller fra politiet. Siden delte Hafredal og hans to kolleger bunken mellom seg og la inn unike digitale vannmerker. Merkene var femsifrede tallkoder som ble skjult som bildestøy inne i bildene. De var ikke synlige, men mulige å spore dersom man undersøkte filens innhold.

Mandag 30. januar 2012 satt Hafredal hjemme og brente sine siste CD-er. Han markerte dem med navnet til én og én bistandsadvokat, og hver CD ble låst bak et unikt passord. I stabelen Hafredal tok med seg til tiende etasje i politihuset på Grønland tirsdag morgen, lå også CD-en som bar Klomsæts navn. I bildene lå den unike tallkoden 21303 skjult.

Dagen etter, onsdag, gikk en e-post ut fra politiadvokat Hilde Hermanrud Strand til samtlige 171 bistandsadvokater. I e-posten het det at advokaten kunne hente en ny CD med oppdaterte saksdokumenter på politistasjonen på Grønland i Oslo fredag 3. februar mellom klokka ett og tre. Videre skreiv hun at: «Ut fra tidligere erfaring med at saksdokumenter har havnet på avveie, og at



# DOKUMENT

## Klomsæts siste kamp

pressen har fått tilgang til dette, ber politiet om at deres klienter varsles om at tidligere ikke viste bilder av siktede nå kan dukke opp i media.»

Allerede onsdag visste alle det: Fredag skulle bistandsadvokatene få bilder av Brevik som kunne bli heftige nyheter. Bare Hafredal og hans to betrodde kolleger visste om fella, skulle de seinere forklare. Nå skulle den utro tjeneren avsløres. Men det som der og da framsto som en genial felle, skulle etter avhør og rettsrunder vise seg å bli en massiv hodepine for mannen som laget den.

Spørsmålet Team Klomsæt stiller seg, er om noe kan ha skjedd med CD-en med Klomsæts vannmerke de dagene den lå og ventet hos politiet.

### Den stridbare advokaten

I dag, fire år etter lekkasjesaken, er Sigurd Klomsæt snart 63 år gammel. Han jobber igjen, på samme høylytte vis som før. Klomsæt har alltid vært kjent som en stridbar mann. Selv er han opptatt av sin arbeiderbakgrunn. I studietida kjørte han buss før han tok juridisk embetseksamen i 1981, og han er fortsatt medlem av LO-forbundet Jern og Metall.

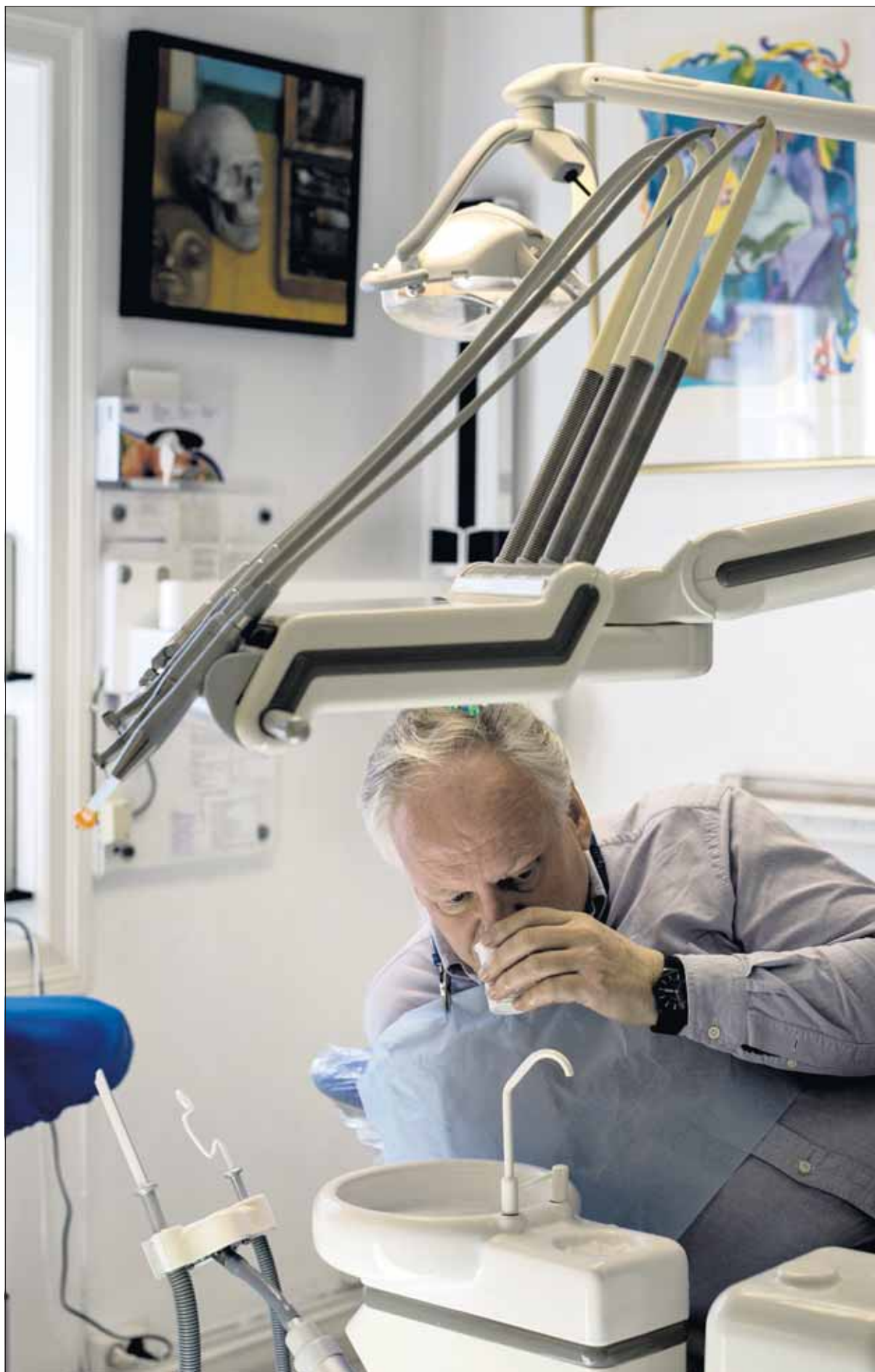
Som advokat har han stort sett befunnet seg midt i alt det mest ubehagelige som rører seg i vårt lille land: barneporno, sexturisme, drap, overgrep. Han fikk sitt nasjonale gjennombrudd da han fikk frifunnet fetteren til den 17 år gamle Birgitte Tengs, som ble funnet voldtatt og drept. Han overtok Bjugn-saken og vant fram i Strasbourg på vegne av sin klient Ulf Hamern. Han har også forsvart Viggo Kristiansen i Baneheia-saken, en sak han og kollegaen Arvid Sjødin fortsatt kjemper for å få gjenopptatt.

Det er alltid bråk rundt Sigurd Klomsæt, og ikke bare fordi sakene han tar i ofte er vonde. Bare i sitt arbeid med Baneheia-saken er han innklaget til Advokatforeningens disiplinærutvalg tre ganger. I årene fra han ble medlem av Advokatforeningen i 1980 til 2009 ble han innklaget samme sted 14 ganger. I halvparten av tilfellene har utvalget ment at han har handlet i strid med god advokatskikk. Han ble én gang felt for å ha omtalt en dommerfullmektig i Skien tingrett for en «premenstruell spire». Han meldte seg ut av Advokatforeningen i 2009, etter 29 år med leven.

Lekkasjer er en del av forestillingen mange har av Klomsæt. I forbindelse med gjenopptakelsen av Baneheia-saken ble han innklaget til Advokatforeningen for å ha lekket sensitive saksdokumenter, en anklage han ble frifunnet for. I et portrett i Dagens Næringsliv i 2012 het det at «noen vil hevde at Klomsæt har bygget en karriere på lekkasjer så kraftige at de kunne vært lagt i rør». Selv sier han at han alltid har vært en «åpen og ærlig advokat som svarer mediene og som svarer tabloid, men som aldri gir videre fortrolige opplysninger».

Lekkasjer eller ikke: Sigurd Klomsæt er en krigens mann. Han er kraftig, høyreist, høylytt og ofte ganske rasende forbannet. Han kan riste på hodet, heve pekefingeren helt opp mot ansiktet ditt og nesten rope hvis han mener han har rett og du tar feil, noe han oftest mener.

Når vi i et slikt øyeblikk står inne på kontoret hans og spør hvordan han



**STILLE STUND:** Sigurd Klomsæt må innom tannlegen etter besøket på Politihuset.

forklarer at telefonloggen viser så tett dialog mellom ham selv og medier som seinere den kvelden i februar 2012 publiserte bilder med Klomsæts vannmerke, kan han heve stemmen, fryse og si: «Jeg blir faktisk jævla provosert av spørsmålet ditt.»

Han blir ikke mindre provosert av neste spørsmål: Hvorfor snakket han

så mye med Geir Selvik Malthe-Sørensen fredag 3. april 2012?

### En fredag til besvær

Bistandsadvokatene kunne hente CD-ene hos politiet mellom klokka ett og klokka tre. Allerede kvart på fem samme dag lå bildene ute på NRKs nettsider. Den korte tida som gikk før bilde-

ne var i alle kanaler, har gjort at Sigurd Klomsæts bevegelser er av stor interesse. Kunne han reint fysisk klare å flekke på så kort tid?

Geir Selvik Malthe-Sørensen var frilanser i NRK den gang. I dag, fire år seinere, har han prydet forsider i de fleste store avisene og er hovedpersonen i en skandale som vokser i om-





fang for hver dag som går. Malthesørensen har brei erfaring som journalist og fikk stor nasjonal oppmerksomhet da han i 2010 utga boka «Forfalskningen», der en kilde fortalte om bevisjuks fra politiet i saken mot Arne Treholt. Siden forklarte han at han også hadde en anonym etterretningssagent-kilde som talte Treholts sak.

I fjor vår havnet Malthesørensen bak lås og slå, siktet for korrupsjon.

Siden har det gått fra vondt til verre for Malthesørensen: VG har avslørt at den anonyme etterretningssagenten i virkeligheten var en tidligere drapsdømt bruktbilselger. Aftenposten har skrevet om hvordan Malthesørensens fingeravtrykk er funnet på avlyttingsutstyr på advokat Harald Stabells kontor. Han er også trukket inn i arvestriden rundt Mona Høiness, samt utpressing og forfalsking.

Malthesørensen befinner seg i dag på en ukjent adresse i utlandet. Før han gikk i dekning, avga han seks politiavhør ved Asker og Bærum politidistrikt. De handlet om flere av de nevnte sakene, men i et eller to av avhørene skal han også ha snakket om lekkasjen Klomsæt ble felt for, det har Klomsæts advokat Arvid Sjødin fått høre. Det er derfor Klomsæt vil brøle til politiet, og derfor teamet hans jobber i kulissene for å få avhøret ut.

Med dette som bakteppe, kan man merke seg følgende fra Klomsæts telefonlogg den fredagen Breivik-bildene dukket opp i mediene: Allerede klokka 08.27 ringte Geir Selvik Malthesørensen til Sigurd Klomsæt første gang. Telefonloggen til advokaten viser at de snakket sammen i 49 sekunder. Bare de to veit hva som ble sagt, men mobildataene viser at Klomsæt befant seg i Arendal, der han var i forbindelse med en retts sak.

På dette tidspunktet lå CD-ene Ole Jørgen Hafredal hadde laget på politistasjonen på Grønland i Oslo og ventet. Sigurd Klomsæt, som var opptatt i retten på Sørlandet, hadde ordnet seg: Hans kone og sekretær Lisbeth hadde fått fullmakt til å hente CD-en, og passordet kunne han selv få tilsendt, så hadde de tilgang til innholdet før helga satte inn.

Det fortsatte å kime på Sigurd Klomsæts telefon mens retts saken pågikk. Et par klienter ringte, men også en lang rekke journalister, fra lokalavisen på Sørlandet, fra magasiner og også fra større riksmidier som seinere samme dag skulle komme til å publisere vannmerkede bilder av Breivik. Dette var en viktig del av bevis materialet som fikk Klomsæt dømt.

Malthesørensen ringte Klomsæt for andre gang klokka 12.10, men fikk ikke svar. Han prøvde igjen klokka 12.47. Da var retts saken over, og Sigurd Klomsæt var i ferd med å vende nesna mot Oslo sammen med en advokatkollega som skulle sitte på. Denne gangen snakket Malthesørensen og Klomsæt i 18 sekunder, og fram mot klokka to, mens Klomsæt og en advokatkollega kjørte oppover E18, snakket de tre ganger til.

Klokka fem på to, mens Sigurd Klomsæt befant seg i Vestfold, gikk hans kone inn på politistasjonen på Grønland med fullmakten i hånda. Etter litt ventetid hentet hun ut CD-en og spaserte tilbake til kontoret halvannen kilometer unna. Mens hun vandret, fortsatte kontakten mellom Malthesørensen og Sigurd Klomsæt, som nå var på vei nordover E18. Malthesørensen ringte også Klomsæts advokatfullmektig Johannes Mæland.

En drøy halvtime etter at hun hadde hentet CD-en, var Lisbeth Klomsæt tilbake på kontoret. Hun sendte e-post og ba om å få passordet. Det ble vide-resendt til advokatfullmektig Johannes Mæland 13 minutter på tre, mens Klomsæt fortsatt befant seg i Vestfold.

#### Kode 21303

Der står vi klokka ti på tre den freda-



**LEKKASJEN:** Dette er et av de to bildene av masse drapsmannen som ble lekket. Her i VG lørdag 4. februar 2012.

gen: Sigurd Klomsæt er på E18 ved Porsgrunn. Hans kone og sekretær er på kontoret. Det samme er fullmektig Johannes Mæland. Det er Mæland som på dette tidspunktet åpner CD-en der de vannmerkede bildene finnes.

I de to timene som fulgte kjørte Sigurd Klomsæt mot Oslo mens meldinger og anrop tikket inn på telefonen hans. De fleste av dem var fra journalister. Blant dem som ringte, finner vi atter en gang Geir Selvik Malthesørensen. De to snakket sammen i bare ti sekunder denne gang. Klomsæt hadde også flere samtaler med kontoret, også en med Johannes Mæland.

I ettertid har Klomsæt og Malthesørensen forklart at sistnevnte jobbet med en Brennpunkt-dokumentar om Baneheia-saken, som Klomsæt var på trappene til å begjære gjenåpnet. Dette bekreftes av Per Arne Kalbakk, tidligere nyhetsredaktør, nå etikkredaktør, i NRK.

Ifølge advokatfullmektig Mæland, som også ble oppringt, fisket Malthesørensen etter innholdet i de nye dokumentene, men han fastholder at han aldri møtte ham eller utleverte noe. Han forklarer at det var Klomsæt som ba ham åpne CD-en fordi klienten muligens skulle delta i et fengs-

*«Poenget er at jeg veit hva som er faktum»*

SIGURD KLOMSÆT

lingsmøte med Breivik på mandagen. Mæland ble bedt om å se etter relevant informasjon for denne klienten. Mæland sier han fikk sett litt på innholdet, men at han var nedsnødd i annet arbeid, noe også PC- og telefonloggen understøtter.

Klokka 16.37, åtte minutter før NRK publiserte de vannmerkede bildene, ble Klomsæts bil registrert ved en bomstasjon på Sjølyst i Oslo vest, altså nesten framme i Oslo sentrum. Klok-

ka 16.44.09 snakket Klomsæt og Mæland i ett minutt og 23 sekunder. Mobilmasten ved Havne-lageret, like ved Operaen i Oslo, fanget opp signalene. Da samtalen mellom de to kollegene var over, hadde NRK akkurat publisert bildene som skulle vise seg å være utstyrt med det unike vannmerket Hafredal hadde lagt til CD-en til Klomsæt. Seinere viste mobildata og PC-logger at Johannes Mæland satt nedsnødd i annet arbeid, noe Team Klomsæt mener beviser at har umulig kan ha løpt ut og møtt journalister. De som var til stede på kontoret den dagen, har alle sammen forklart at ingen utenforstående var innom.

I løpet av de neste 40 minuttene snakket Klomsæt kort med journalister i andre store riksmidier. Klokka 17.23 publiserte Dagbladet bildene. Ti minutter seinere VG. Fem minutt etter det ABC Nyheter. Klokka to minutter over seks Aftenposten. Og til slutt også TV 2.

Ole Jørgen Hafredal ble sittende hjemme og undersøke bildene som poppet opp i nettavisene den helga. Han så at lassynderen og kvisten bak terroristen manglet. Bildene stammet altså fra en bistandsadvokat. Da han undersøkte filene i vannmerkeprogrammet, fant han også vannmerke-koden: 21303. Den unge politibetjenten hadde tatt en av Norges mest profilerte advokater med buksene nede. Klomsæt var felt.

Reint bortsett fra at advokaten mest sannsynlig var ute av stand til selv å gjennomføre lekkasjen.

#### Et stabbur i Østerdalen

Rolf Øvrum har dratt hendene gjennom det grågule skjegget mange ganger der han står og venter på at den unge selgeren skal bli ferdig. Øvrum må ha en ny mobiltelefon og et nytt simkort, den gamle telefonen er «hacket i hjel», sier han. Når han endelig kan forlate Euronics i kjelleren på Domus kjøpesenter på Røros, har han en splitter ny, telenorlåst Samsung J5-telefon i hånda. Rolf Øvrum setter seg i bilen og kjører de rundt 20 kilometerne hjemover til Dalsbygda i Østerdalen, like på sørsida av fylkesgrensa mellom Sør-Trøndelag og Hedmark.

Presseveteranen skriver en bok om Klomsæt-saken, som skal gis ut i løpet av våren. Han ble involvert i Klomsæts kamp da straffesaken var oppe i lagmannsretten. Det var Klomsæt selv som ringte ham, i august 2013, og ville at Øvrum skulle være pressefaglig sakkyndig i retten.

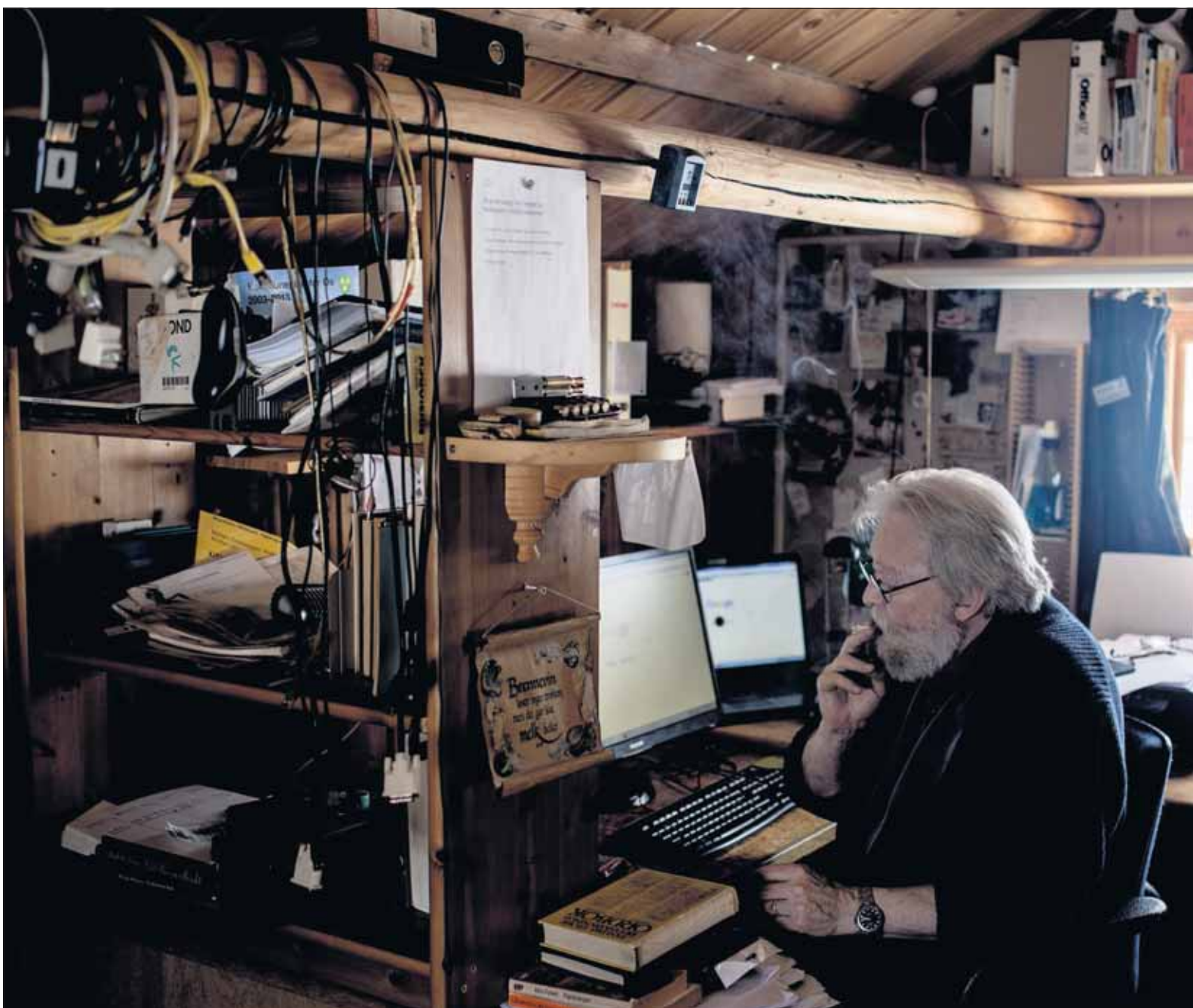
Øvrum dro sporenstreks til Oslo, og møtte så godt som hele Team Klomsæt, apparatet som har jobbet for å reinvaske advokaten etter at han ble pekt ut som kilden til lekkasjene: Advokat Arvid Sjødin, en venn og kollega av Klomsæt i 25 år, et kobbelt privatetterforsker og en dataekspert.

Før Øvrum kunne dra tilbake med toget etter møtet med advokaten og hans hjelpere, måtte han kjøpe en dobbel verktøykoffert på Clas Ohlson for å få plass til alle dokumentene Team Klomsæt utstyrt ham med. Ettersom han gikk gjennom materialet, ble han overbevist: Sigurd Klomsæt var gjendanst for et justismord. Øvrum snakker løst om en konspirasjon, men først og fremst mener han saken dreier seg om et politi ute av kontroll.

Rolf Øvrum har lang fartstid i norsk presse, som journalist, forfatter og redaktør, og som ge-







**TEAM KLOMSÆT:** Pressemann Rolf Øvrums er snart ferdig med en bok om Klomsæt-saken. Hjemme i et stabbur i Østerdalen har han gjennomgått store mengder dokumenter.

## DOKUMENT

### Klomsæts siste kamp

neralsekretær i Norsk Redaktørforening. Nå er han pensjonist og har bosatt seg i sin mors barndoms- hjem, et rødt småbruk som er så idyllisk at det flere ganger har vært avbildet i Aune kunstforlags Norgeskalender. Han jobber med Klomsæt-saken på heltid, først og fremst i den lave andreetasjen på det laftede stabburet som ligger ved den lille veien som fører inn til gårdstunet. «Red.sjef Rolv Øvrums», står det på døra som fører inn til skrivestabburet.

Her får han jobbe i fred, selv om han av og til får følelsen av at noen tukler med nettet hans. Noen er interessert i å vite hva han finner ut i denne saken, mener Øvrums. Han knytter angivelige hackingsforsøk og spor etter innbrudd til at han lenge har vært på sporet av det han mener er det endelige beviset på Klomsæts uskyld: Noen er bekymret for hva Øvrums veit om hendelsene

i tiende etasje i politihuset på Grønland tirsdag 31. januar, tre dager før bildene av Breivik ble publisert.

Dette er Øvrums versjon av det som skjedde, en versjon han sier han baserer på tre uavhengige kilder: Da politibetjent Hafredal kom på jobb den tirsdagen før lekkasjefredagen, hadde han med seg åtte cd-er med materialet som skulle til bistandsadvokatene – alle med unike vannmerker, og utstyrt med en gul post-it-lapp med hver enkelt advokats navn. Han la dem fra seg på pulten og forlot kontoret i noen minutter, kanskje så mye som et kvarter. Da han kom tilbake, fant han bare sju cd-er på pulten.

Hafredals oppførsel da han oppdaget dette, skal ha vakt oppsikt i seksjonen. «Mange fikk det med seg», ifølge Øvrums kilder. Hafredal skal ha vært

veldig vokal i sine forsøk på å spore opp en Blu-ray-brenner for å kunne lage en ny cd. Han fikk tak i en slik brenner, men da han kom tilbake til kontoret med den nybrente cd-en, lå det plutselig åtte cd-er på pulten hans igjen; noen hadde returnert den åttende, forsvunne cd-en.

Samme uke, på tirsdag, skal, fortsatt ifølge Øvrums, Geir Selvik Malthe-Sørenssen ha blitt observert på kontoret sitt med en minnepinne i hånda, triumferende: «Dette er seksjonen min», skal han ha sagt til Øvrums kilder. Øvrums viser dessuten til en rapport Kripos laget basert på en speilkopi av datamaskinen Hafredal brukte til å lage fellen. Ved en gjennomgang av rapporten, som Øvrums utførte sammen med teknikere som jobber med Klomsæt, skal de ha funnet at

denne maskinen var koblet til et eksternt utstyr i det tidsrommet Hafredal skal ha brent en ny Blu-ray.

Øvrums versjon av hva som skal ha skjedd på kontoret til Hafredal tirsdag 31. januar, har vært oppe i retten. «Lagmannsretten finner dette scenarioet svært lite sannsynlig», slår dommen fast. Selv mener Øvrums å ha styrket sin teori etter at lagmannsretten sa sitt. Nå er den noe av grunnlaget for et forsøk fra Team Klomsæt på å få saken gjenopptatt.

#### Mystiske Malthe-Sørenssen

Øvrums bok er snart klar. Den skal hete «Den fordømte advokaten. Om kildevern og rettssikkerhet i kjølvannet av 22. juli-saken» og gis ut på det Tolga-baserte forlaget Ingrafo. Øvrums bedyrer at han aldri gikk inn i saken for å reinvaske Klomsæt, men det han har funnet av materiale, gir ham ingen annen mulighet; han er blitt Klomsæts ridder. Selv om han ikke har mottatt lønn fra Klomsæt – han har fått tre overnattinger betalt, sier han, i tillegg til rundt 11.500 kroner fra lagmannsretten, 75.000 kroner fra Fritt Ord og 30.000 kroner fra sin far – er han blitt en integrert del av Team Klomsæt.

Øvrums er overbevist om at Geir Selvik Malthe-Sørenssen spilte en avgjørende rolle i saken som felte Klomsæt.

*«Jeg er en av få i dette landet som tør å si ifra»*

SIGURD KLOMSÆT





To uker før Klomsæt ble siktet høsten 2012, mottok han en e-post fra Geir Selvik Malthé-Sørenssen. I e-posten, som Aftenposten har omtalt, framkom det at Malthé-Sørenssen kunne dokumentere at det ikke var Klomsæt som sto bak de omfattende lekkasjene i 22. juli-saken. Han hevdet å kunne skaffe frigjørende materiale mot 50.000 kroner. Den 5. mars 2013 kom en ny e-post, som Klassekampen har fått tilgang til, denne gang til Klomsæts forsvare Arvid Sjødin. Nå var prisen 100.000 kroner, og Malthé-Sørenssen tilbød seg å skaffe innholdet på en politiharddisk. « Dette vil knekke saken! », skreiv han. Malthé-Sørenssen har tidligere forklart overfor bladet Kapital at bakgrunnen var at han ble « kontaktet av en person som hevdet han satt på materiale som kunne hjelpe Sigurd Klomsæt » og at Klomsæt avslø.

Søndag 10. april i år sendte Arvid Sjødin politiet en anmodning om ny etterforskning i Klomsæt-saken. Sjødin skriver at han anonymt har fått opplyst at Malthé-Sørenssen i avhør har erkjent at det er han som gjennomførte lekkasjen. Malthé-Sørenssen skal, skriver Sjødin, ha fortalt politiet at han møtte Klomsæt ved munningen til Festningstunnelen fredag ettermiddag, at han fikk materialet og

at det var han som leverte det ut til redaksjonene – inkludert til NRK, der han selv jobbet.

Ved første øyekast låter dette som dårlig nytt for Klomsæt. Men når Team Klomsæt jobber for å finne ut om avhøret faktisk eksisterer og om hva som konkret blir sagt der, er det fordi det på et pussig vis kan tale Klomsæts sak: Hvordan skal Klomsæt ha fått til det Malthé-Sørenssen skal ha forklart? Han må i så fall være Houdini, som hans forsvarer Arvid Sjødin sier. Han passerte bommen i Drammensveien, på vei mot Oslo sentrum, først klokka 16.37, bare åtte minutter før NRK publiserte bildene.

I brevet påpeker Sjødin at Malthé-Sørenssen tidligere har kontaktet dem og skrevet at han kan løse saken mot betaling. Han viser hvor gode kilder Malthé-Sørenssen har hatt i politiet, og han mener Malthé-Sørenssen kan ha valgt å skyldte på Klomsæt. Ifølge Team Klomsæt vil derfor avhøret langt på vei frikjenne Sigurd Klomsæt. Det eneste spørsmålet som gjenstår, slik Sjødin ser det – og det er ikke så helt uviktig – er om avhøret faktisk finnes, eller om det bare er atter en løs tråd, atter en påstand, atter et desperat forsøk på å redde advokats rykte.

### Krigen mot politiet

Ole Jørgen Hafredal er politibetjenten som klekket ut den elegante fellen – og som kom til å betale dyrt for sin lyse idé. Første gang vi ringer ham, er han ikke fremmed for tanken på å snakke med oss, men han forteller at denne saken har vært en belastning, og han er usikker på om han vil gå inn i dette igjen, om han orker å bli konfrontert med Klomsæt og teamet hans igjen, med alle de løse påstandene og ville konklusjonene. Etter hvert som Hafredal får tenkt seg om, vil han ikke lenger snakke med oss, og viser til John Roger Lund, som var Hafredals overordnede i 22. juli-etterforskningen. Etter flere forsøk på å få til et møte, får vi til slutt en e-post fra Lund der han skriver: « Politiet ser seg ferdig med saken. Politiet står inne for den jobben som er utført i saken, den ble behandlet samvittighetsfullt og ordentlig slik det gjøres i andre saker. »

Det er en beskrivelse Team Klomsæt ikke stiller seg bak, og de er ikke helt aleine om å rette kritikk mot politiet. Hafredals første egenrapport om fellen er datert søndag 5. februar, altså bare to dager etter at bildene ble publisert. Her står det blant annet at Hafredal aldri var på koblet til internett i den perioden han laget fella, noe som har vist seg å være feil. Da Kripos senere speilet maskinen hans, viste det seg at han hadde vært på hjemmenettverket sitt « Bolerlia » under hele prosessen, og han surfet sågar, noe han overfor tingretten sa han hadde glemt.

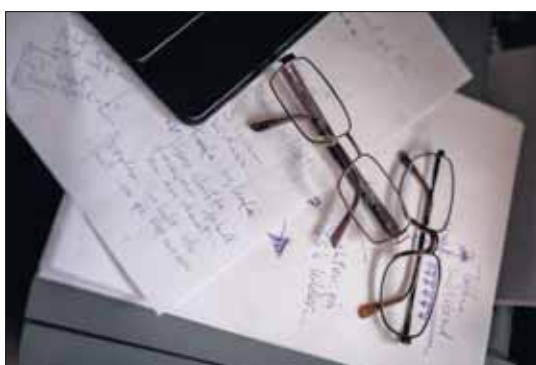
Søkelyset har også vært rettet mot statsadvokaten. I august 2013 laget Kripos rapporten som blant annet gikk mot Hafredals forklaring. Statsadvokaten hadde bedt om å få snakke med Hafredal og resten av politiet om rapporten, men fikk beskjed om at informasjonen var taushetsbelagt. Han gikk likevel til Hafredal og fortalte om innholdet, noe som forberedte ham på hvilke spørsmål han ville få når han skulle avhøres av Spesialenheten.

Et annet forhold, som i alle fall har fått Klomsæt til å vibrere av sinne, er at Hafredal ikke varslet så snart han ble oppmerksom på at sikkerheten i fella han hadde laget likevel ikke var så god. Dataekspert Stein Møllerhaug i Team Klomsæt laget en rapport allerede i juni 2012, der det blant annet

kom fram at Hafredal hadde benyttet en demo-versjon av vannmerkingsprogrammet og at sikkerheten ikke var som Hafredal hadde antatt. Rapporten ble sendt til politiet den sommeren – før Klomsæt hadde blitt fratatt advokatbevillingen. Først i retten, et halvt år seinere, sa Hafredal at han hadde forstått da han leste Møllerhaugs rapport at han hadde tatt feil om datasikkerheten. Hadde Hafredal da stått opp og sagt: « Jeg har tatt feil om Digimarc », hadde ingen våget å ta bevillingen, mener Klomsæt.

Disse svakhetene var bare noe av grunnlaget for at tingretten frikjente Klomsæt, før aktorret anket og fikk han dømt i lagmannsretten. I dommen i tingretten heter det at politiet har « trodd så intenst på at de hadde rett i sin egen oppfatning av fakta, at det i denne saken kan virke som om oppfatningen mer er basert på det som tidvis må kunne betegnes som 'troens skråsikkerhet'. (...) Dette er uheldig og heller ikke i samsvar med lovens intensjon. »

Også i lagmannsretten vanket kri-



**NOTATER:** Skrivestua til Rolf Øvrum er full av notater. Han er overbevist om Klomsæts uskyld.

tikk mot politiet: « Samlet sett er det uheldig at det har vært uøyaktigheter og feil i Hafredals tidligere forklaringer », heter det i dommen, som likevel konkluderer med at retten ikke kan se at « tidligere uøyaktigheter og faktiske feil fra Hafredals side gir noen grunn til tvil om de grunnleggende elementene i hans forklaring. »

Et mindretall bestående av én dommer argumenterte for at det ikke kunne utelukkes at politiet selv hadde leket Klomsæts versjon av straffesaksdokumentene. Men Klomsæt ble dømt. Kontakten med journalister i de seks mediene som publiserte det lekede materialet var påfallende tett, het det. Klomsæts og Mælands forklaringer var ikke troverdige. Det var også påfallende at advokaten som satt på med Klomsæt, som hadde forklart at det aldri var snakk om lekkasje, en CD eller bilder fra 22. juli, husket « svært lite fra alle de telefonsamtalene Klomsæt hadde i løpet av kjøreturen fra Arendal til Oslo. »

Lagmannsretten fant det unødvendig å ta stilling til hvordan den fysiske overleveringen skjedde. « Det er tilstrekkelig å konstatere at det fullt ut var mulig å få informasjonen ut fra Klomsæts kontor og til mediehusene. »

En ting var å påvise svakheter og feil hos politiet, men Team Klomsæt var ikke stort nærmere en reinvaskelse av den felte advokaten.

### Lekkasjer her og der

24. august 2011 ble et avhør av Anders Behring Breivik stjålet fra et kontor på politistasjonen i Oslo. Seinere dukket detaljer fra avhøret opp i flere medier. Tyveriet ble anmeldt til Spesialenheten, som siden henla saken fordi det var for mange potensielle tyver. Dette er det mest konkrete eksempelet på at det trolig har lekket fra politiet helt siden 22. juli 2011. Første utlevering av materiale til bistandsadvoka-

katene kom 7. september, og før den tid ble det publisert flere titall artikler der avhørene av Breivik er beskrevet.

Mette Yvonne Larsen, som var koordinerende bistandsadvokat, har flere ganger gitt uttrykk for at hun var lei av at politiet bare pekte på advokatene, all den tid det så åpenbart lekket fra dem også. Da Klomsæt ble tatt, sa hun til Klassekampen at det var « litt overraskende at systemet som er brukt til å avdekke lekkasjer ikke brukes på politiet. Da kunne vi virkelig fått bukt med lekkasjene ». I dag sier hun at ressursbruken til politiet for å få tatt Klomsæt er oppsiktsvekkende, i alle fall all den tid de lar lekkasjer i egne rekker passere.

Torsdagen før fredagen da Klomsæt ble felt fikk Mette Yvonne Larsen, i likhet med alle de andre bistandsadvokatene, e-posten fra politiet der det framkom at de kunne hente CD-ene fredag, men at de også burde advare sine klienter mot kommende lekkasjer. Klassekampen har tilgang til en e-post der Mette Yvonne Larsen svarer politiet. Der skriver hun at hennes firma hadde fått konkret og skriftlig henvendelse fra et riksmidie som tilkjennega at de satt på bilder fra åstedene allerede. « Bistandsadvokatgruppen er litt lei av å bli lastet for lekkasjer hver eneste gang dette skjer », skreiv hun. I en e-postkorrespondanse fra samme onsdag mellom Larsen, andre bistandsadvokater og en journalist framgår det at Larsen har fått vite at en avis allerede satt på bilder fra Utøya.

Fredagen, like før materialet ble utlevert, leverte Larsen en anmeldelse av lekkasjer fra politiet. Saken ble henlagt, og selv sier Larsen at begrunnelsen ikke var spesielt imponerende. Spesialenheten skyldte på et kronglete datasystem, sier hun. Hun har tidligere sagt at hun opplever metoden med å merke dokumenter som sendes til advokatene som en form for overvåking, og sier til Klassekampen at den ensrettede oppmerksomheten mot Klomsæt viser at det var ham de gikk etter.

– Jeg synes det er bra at man prøver å stanse lekkasjene, men jeg er sikker på at også politiet lekket i den saken. Pressen hadde blant annet bilder fra åstedene som aldri var redigert inn i saksdokument vi bistandsadvokater fikk, sier Larsen, som i dag ikke er sikker på at pressen satt på bilder fra Utøya før den aktuelle fredagen.

Alt i alt er seks sentrale personer i påtalemakten etterforsket av Spesialenheten for politisaker for sin rolle i Klomsæt-saken: Hafredal; to representanter for politiet i Asker og Bærum, som etter hvert overtok saken; to politiadvokater; samt en statsadvokat. Bare statsadvokaten fikk en liten bot, de andre fikk påtaleunntatelse, men i større og mindre grad refs blant annet for bruken av teledata, svakheter i fella og feilaktige framstillinger i egenrapporter. Detaljer, ifølge noen. Politistat, ifølge Team Klomsæt.

### Fire år og en bagatell?

Politiet tok altså jobben med å vannmerke bilder med unike tallkoder før de leverte dem ut til bistandsadvokatene. De etterforsket i månedsvis, de vitnet i fire rettsaker, og de var selv havnet under lampa, mistenkeliggjort, refset og bøtlagt. Det var ikke småtteri de satte i gang. For hva?

« Klomsæt synes å være dømt uten at han har brutt noen lov, noe som er svært uvanlig i Norge. » Slik har advokat John Christian Elden formulert det. Han har skrevet et prosesskriv til Høyesterett samt en artikkel i Advokatbladet om saken.



## DOKUMENT

## Klomsæts siste kamp

Hans poeng er at bildene Klomsæt er dømt for å ha lekket, aldri har vært taushetsbelagt.

– Han er straffet for å ha lekket hele materialet fra CD-en, med masse sensitiv informasjon til mange mediehus. Men bevisene tilsier at det bare er lekket et par bilder av Breivik. Bildene er i allmennhetens interesse, og etter min mening er det helt åpenbart ikke straffbart å lekke dem. Politiet har ingen holdepunkt for å si at han har lekket resten av materialet fra CD-en, likevel straffes han som om han har gjort det, sier Elden.

Anken til Høyesterett ble imidlertid forkastet, og nå venter Sigurd Klomsæt bare på to ting: At Menneskerettighetsdomstolen i Strasbourg skal si sitt. Og at noen skal klare å få tilgang til avhøret av Geir Selvik Malthesørensen. Selv får han ikke lov å brøle, enda så lyst han har.

## Kildevernet trumfer alt

Telefonlogger, et titall avhør, en Fritt Ord-støttet bok. Strasbourg, hvor saken nå er brakt inn, Høyesterett og tilsynvis av sider dokumenter. Man kunne lett bli sittende og tenke at hele denne suppa av en sak burde la seg løse mye lettere: Kunne ikke bare en eller annen journalist eller redaktør legge ballen død? Det sitter journalister og redaktører i store norske redaksjoner og veit hvem de fikk materialet av. Kunne ikke en av dem si at jo, det var Klomsæt. Eller at nei, det var ikke Klomsæt. Vi vil ikke si hvem, men det var en annen enn mannen som er dømt. Hvorfor er det så stille?

Björn Afzelius' låt «Tvivlaren» runget over anlegget da Klomsæt steg opp på scenen til det løssnippede talkshowet Late Night Show under den årlige journalistkonferansen Skup i Tønsberg i 2014. Der synger Afzelius at han ikke stoler på «journalisterna som säljer sin själ varje dag». Advokaten satte seg og dro en revesaks opp av veska.

«Hva er det», spurte verten. Klomsæt forklarte at revesaksa i sin tid var blitt ulovlig fordi «den var lite målrettet, kunne bli utløst ved uhell og var uetisk og pinefull».

«Så du lekket disse bildene til journalister ved uhell?»

«Jeg har ikke lekket noe i det hele tatt», svarte Klomsæt.

Mot slutten av intervjuet spurte programlederen om Klomsæt var villig til å løse journalistene fra taushetsplikten, noe Klomsæt sa ja til. Programlederen gjentok, for å forsikre seg: «Du har altså friggitt alle journalister som måtte ha deg som kilde fra kildevernet. Så hvis de veit at det var deg, så kan de bare si det?»

«Vær så god», sa Klomsæt til salen. «Noen som har lyst til å rekke opp hånda», spurte verten og henvendte seg til salen. Ingen reagerte. Klomsæt gjentar det samme i dag: Pressen er fri til å snakke om hans rolle i saken.

Kildevernet er sentralt for at varslere skal føle seg trygge på at deres identitet er beskyttet hvis de går til pressen. Når Klomsæt offentlig løser mediene fra taushetsplikten, kunne man tenke at han frasier seg sin rett til å beskyttes. Så enkelt er det ikke. Hvis Klomsæt faktisk er mannen bak lekkasjen, kan mediene tenke at han løser dem fra taushetsplikten fordi han følger seg presset.

I motsatt fall, hvis medier veit at han er uskyldig, kan de ikke da si at de



**GJENOPPREISNING:** Hvem lekket 22. juli-dokumentene? Og var det egentlig straffbart. Det er kjernen i Sigurd Klomsæts kamp mot politiet.

ikke vil opplyse hvem kilden er, men avkrefta at det er Klomsæt? Det finnes trolig bare to mulige kilder til lekkasjen Klomsæt er felt for: Han og hans kontor, eller politiet. Ved å frikjenne Klomsæt, ville mediene i praksis pekt mot politiets egne rekker og utløst en jakt på en kilde som har forventet beskyttelse. I Team Klomsæt irriterer man seg nokså mye over akkurat det. Hvor er etikken i å sitte stille og se på at en uskyldig mann bli dømt?

Per Edgar Kokkvold var generalsekretær i Presseforbundet da Klomsæt-saken sprakk. Han sier vi gjennom flere saker i Høyesterett har fått et nærmest absolutt kildevern i Norge. Det er bra, mener han. Men hvis det er riktig som Klomsæt hevder, at det sitter et knippe redaktører i norske aviser og veit at han er uskyldig dømt, kan de ikke bare skjule seg bak et prinsipp, sier han. Kokkvold understreker at han kjenner påstandene fra Klomsæt, men ikke vil ta stilling til om de medfører rettighet. I teorien, dersom Klomsæt snakker sant, har redaktørene et ansvar, mener han.

Kildevernet er ikke så absolutt at man ikke kan avkrefta en kilde. Pressefolk kan ikke melde seg ut av sammen. Denne saken har vært en enorm belastning for Klomsæt. Da må man vurdere, hvis han ikke er kilden, å avkrefta hans rolle. Selv om det kan begrense antallet mulige kilder i politiet eller andre steder, sier Kokkvold.

## Klomsæt mot verden

Det er roligere inne på kontoret til ad-

sæt har sikkert behov for å reinvaske seg, men det er viktigere ting å avhøre Malthesørensen om.

Inne på et møterom på advokatkontoret henger et bilde fra første året da Sigurd Klomsæt deltok i *Innocence Project* i USA. Klomsæt har vært der stort sett hvert år fra det begynte, noe han er stolt over. De siste par årene har det også handlet om hans eget, høyst private *innocence project*. Han håper på Strasbourg; han venter på boka fra Øvrums. Men det lugger. Klomsæt og hans team har lyktes i på peke på diskuterte sider ved politiets arbeid. Men målet var jo å få ham frikjent.

– Det har bare vært prat, prat, prat, prat. Poenget er at jeg veit hva som er faktum. Jeg veit at dette har vært styrt fra personer som har villet skade meg og få meg vekk.

– Ja?

– Ja. Fordi jeg er en av få i dette landet som tør å si ifra når jeg mener noe. Jeg er en av etterkrigstidas mest meritterte norske advokater. Du veit at det er bare to norske advokater som har ført tre saker i Strasbourg?

– Ja?

– Ja. Og det blir ikke flere heller, for det koster masse energi, det koster masse ressurser, det koster masse arbeid. Jeg ser nå at Storrvik sier at han er sikker på at han får betalt, fordi han får saken til Breivik igjennom i Strasbourg. Det får han IKKE, sier han.

Han avviser at han noensinne har angret på at han ikke vedtok boten på 24.000 kroner for å komme seg videre. Han benekter også at det er vanskelig å jobbe som advokat igjen etterpå.

– Jeg forteller hvordan folk har oppført seg. Folk er ikke veldig overrasket. De som gjorde dette, var jævla uheldige som valgte meg. Jeg har baller til å stå imot. Men jeg lider under at jeg ikke har vært med i disse inteeerne miljøene. Rundt Advokatforeningen og losjen. Det er der du treffer dem, sier han, nesten spyttende.

## Løgnere og prostituerte

Dataekspert Stein Møllerhaug er her fortsatt. Han har leid seg inn på et ledig kontor i fellesskapet, og har lagt ned en viktig jobb for Klomsæt: Møllerhaug har blant annet levert rapporter som viser svakheter ved politifella. Nå står han ved en printer som spyrr ut dokumenter som kan bidra til å kaste lys over Klomsæts sak.

Klomsæt begynner på en ny tirade om en aktør i det norske rettsvesenet som er «den mest prostituerte» av dem alle. Vi blir stående et øyeblikk og høre han idioterklære den ene etter den andre – korrumperte statsadvokater, løgnere, kolleger som «puler på klienter og vitner». Møllerhaug ler.

– Du skal ikke le av dette. Det er alvor, buldrer Klomsæt til Møllerhaug.

– Nei, jeg bare har hørt det før jeg, så jeg ... det er ikke latter som sådan, sier dataeksperten i Team Klomsæt.

\*

Klassekampen har over tid forsøkt å få Geir Selvik Malthesørensen i tale. Han er forelagt påstandene mot ham, og i en e-post formidlet gjennom hans advokat Trygve Staff skriver han:

*Påstandene fra Øvrums om at jeg skulle fått dokumentene før fredagen er det reneste tøv. Jeg mottok de omtalte dokumentene fra en kilde fredag ettermiddag. Jeg gikk gjennom dokumentene på stedet sammen med en journalistkollega fra NRK som også var til stede. Jeg har aldri gitt opplysninger i noe avhør om hvem kilden er. Og ønsker heller ikke gjøre det nå. Hvor ryktene om mitt politivhør kommer ifra, må dere spørre Klomsæth om. Det er som mye annet i denne saken kun fri diktning.*

knuto@klassekampen.no  
jobb@klassekampen.no  
lineos@klassekampen.no